

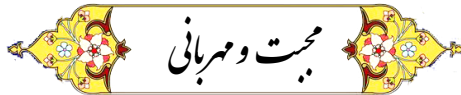
سازمان پژوهش‌های اسلامی

مسابقه راه زندگی

راه‌های تحکیم خانواده

خانواده، سازنده واحد اجتماع است و ثبات و سلامت جامعه در سایه سلامت خانواده شکل می‌گیرد؛ به گونه‌ای که اولین شرط داشتن جامعه‌ی سالم و پویا، سلامت و پایداری خانواده معرفی شده است. دین اسلام نیز بر اهمیت تشکیل خانواده تاکید داشته است.

هدف گذاری در خانواده و ضرورت تأسیس آن، زن و شوهر را به عنوان مهم‌ترین پایه‌های زندگی مشترک، بر آن می‌دارد تا در تحکیم و پایداری این بنا نهایت سعی و تلاش را به کار گیرند. و بر حفظ و تعالی بیش از پیش آن اصرار ورزیده تا وحدت و پویایی این نهاد مقدس حفظ شود. از این رو لازم است برای رسیدن به این هدف ارزشمند، خانواده متعالی مد نظر اسلام را بهتر بشناسیم و با تأمل و تمرکز بر ویژگی‌های آن، الگوی مناسبی برای زندگی خود انتخاب کنیم. بی‌تردید سیره و روش زندگی معصومین علیهم‌السلام به عنوان انسان‌های کامل و الگوهای برتر، می‌تواند مطمئن‌ترین شاخص در این عرصه باشد.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
و از نشانه‌های او، آن است که از خودتان برای شما جفت‌هایی آفرید تا بدانها آرام گیرید، و میان شما محبت و مهربانی قرار داد. همانا در این امر برای مردمانی که می‌اندیشند، نشانه‌هایی هاست.

(سوره روم آیه ۲۱)

محبت دو جانبه میان زن و شوهر

۱. پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند: کُلَّمَا أَزَادَ الْعَبْدُ إِيْمَانًا، أَزَادَ حُبًّا لِلنِّسَاءِ.
هر اندازه بر ایمان بنده افزوده شود، محبتش به زنان (همسرش) افزون‌تر می‌شود.
۲. امام صادق علیه‌السلام فرمود: الْعَبْدُ كُلَّمَا أَزَادَ لِلنِّسَاءِ حُبًّا، أَزَادَ فِي الْإِيْمَانِ فَضْلًا.
هر اندازه، محبت و علاقه بنده به زنان (همسرش) بیشتر باشد، ایمانش افزون‌تر است.

مهروزی به خانواده

۳. پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند: يُؤْتَى بِالرَّجُلِ مِنْ أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَا لَهُ مِنْ حَسَنَةٍ تُرْجَى لَهُ الْجَنَّةَ، فَيَقُولُ الرَّبُّ تَعَالَى: أَدْخِلُوهُ الْجَنَّةَ، فَإِنَّهُ كَانَ يَرْحَمُ عِيَالَهُ.
در روز رستاخیز، مردی از امت مرا می‌آورند، در حالی که هیچ کار نیکی که به سبب آن، برایش امید بهشت برود، ندارد؛ اما خداوند متعال می‌فرماید: او را به بهشت ببرید؛ چرا که به خانواده‌اش مهر می‌ورزید.

دوست داشتن فرزندان

۴. پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند: حُبُّ الْأَوْلَادِ سِتْرٌ مِنَ النَّارِ، وَالْأَكْلُ مَعَهُمْ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ، وَكَرَامَتُهُمْ جَوَازٌ عَلَى الصَّرَاطِ.
دوست داشتن فرزندان، پرده‌ای در برابر آتش است، و غذا خوردن با آنان، برات آزادی از آتش، و گرمی داشتن آنها، موجب گذشتن از صراط.

۵. امام صادق علیه السلام فرمود: إِنَّ اللَّهَ لَيَرْحَمُ الْعَبْدَ لَشِدَّةِ حُبِّهِ لَوْلَاهُ.

همانا خداوند به بنده، به خاطر محبت زیاد او به فرزندش، رحم می کند.

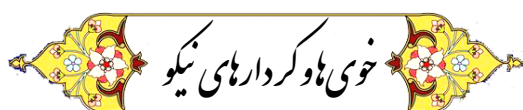
۶. امام باقر علیه السلام فرمود: شَرُّ الْأَبَاءِ مَنْ دَعَاهُ الْبِرُّ إِلَى الْإِفْرَاطِ، وَ شَرُّ الْأَبْنَاءِ مَنْ دَعَاهُ التَّقْصِيرُ إِلَى الْعُقُوقِ.

بدترین پدران، آن پدری است که محبت، او را به زیاده روی بکشاند، و بدترین فرزندان، آن فرزندی است که کوتاهی کردن [در برابر پدر] او را به نافرمانی بکشاند.

بوسیدن فرزند

۷. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: الْمُؤْمِنُ حَبِيبُ اللَّهِ، وَ وَلَدُهُ تَحْفَةُ اللَّهِ، فَمَنْ رَزَقَهُ اللَّهُ وَلَدًا فِي الْإِسْلَامِ فَلْيَكْثِرْ قُبُلْتَهُ.

مؤمن، دوست خداست و فرزند او هدیه خداست. پس، هر که خداوند در اسلام، به او فرزندی روزی کرد، باید او را زیاد ببوسد.

خوش اخلاقی

۸. امام صادق علیه السلام فرمود: إِنَّ الْمَرْءَ يَحْتَاجُ فِي مَنْزِلِهِ وَ عِيَالِهِ إِلَى ثَلَاثِ خِلالٍ يَتَكَلَّفُهَا وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ فِي طَبَعِهِ ذَلِكَ: مُعَاشِرَةً جَمِيلَةً، وَ سَعَةً بِتَقْدِيرٍ، وَ غَيْرَةً بِتَحَضُّنٍ.

مرد در [اداره] خانه و خانواده اش، به سه خصلت نیاز دارد که باید آنها را به کار برد، اگر چه این ویژگی ها در طبیعت (درون) او نباشد: خوش رفتاری، گشاده دستی سنجیده، و غیرت برای ناموس داری.

۹. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در توصیه اش به امیر مؤمنان علیه السلام فرمودند: يَا عَلِيُّ، حَسَنٌ خُلُقِكَ مَعَ أَهْلِكَ وَ جِيرَانِكَ وَ مَنْ تَعَاشَرَ وَ تَصَاحَبَ مِنَ النَّاسِ، تُكْتَبُ عِنْدَ اللَّهِ فِي الدَّرَجَاتِ الْعُلَى.

ای علی! با خانواده و همسایگان و کسانی که با آنان معاشرت و همنشینی داری، خوش اخلاق باش تا نزد خداوند، در درجات بلند، نوشته شوی [قرار گیری].

۱۰. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: إِنَّ مِنْ أَكْمَلِ الْمُؤْمِنِينَ آيْمَانًا، أَحْسَنَهُمْ خُلُقًا وَ أَطْفَهُمْ بِأَهْلِهِ.

از کامل ترین مؤمنان در ایمان، کسی است که خوش اخلاق ترین و با خانواده اش مهربان ترین باشد.

۱۱. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: الْخَلْقُ عِيَالُ اللَّهِ، فَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ مَنْ أَحْسَنَ إِلَى عِيَالِهِ.

مردم، خانواده خدا هستند. پس، محبوب ترین مردمان نزد خداوند، کسی است که به خانواده اش نیکی کند.

ملايمت و مدارا

۱۲. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِأَهْلِ بَيْتٍ خَيْرًا فَفَقَّهُهُمْ فِي الدِّينِ، وَ رَزَقَهُمُ الرِّقْقَ فِي مَعَايِشِهِمْ، وَ الْقَصْدَ فِي شَأْنِهِمْ، وَ وَقَّرَ صَغِيرَهُمْ كَبِيرَهُمْ. وَ إِذَا أَرَادَ بِهِمْ غَيْرَ ذَلِكَ تَرَكَهُمْ هَمَلًا.

هرگاه خداوند برای خانواده ای خیری بخواهد، آنان را در دین، فقیه و آگاه می گرداند، و ملايمت [و معتدل بودن] در معیشت و میانه روی در کارهاشان را روزی آنان می کند، و کوچک آنها به بزرگشان احترام می نهد، و اگر برای خانواده ای، غیر از آن بخواهد، ایشان را به حال خود رها می کند.

۱۳. امام علی علیه السلام فرمود: سَلَامَةُ الْعَيْشِ فِي الْمُدَارَةِ.

سلامتِ زندگی، در مدارا کردن است.

۱۴. امام علی علیه السلام فرمود: إِنَّ الْمَرْأَةَ رِيحَانَةٌ وَ لَيْسَتْ بِقَهْرْمَانَةٍ، فَدَارِهَا عَلَى كُلِّ حَالٍ، وَ أَحْسِنِ الصُّحْبَةَ لَهَا لِيَصْفُو عَيْشُكَ. زن، گل است، نه پیشکار. پس در همه حال، با او مدارا کن، و با وی، به خوبی همنشینی نمای تا زندگی ات باصفا شود.

خدمت به خانواده

۱۵. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: يَا عَلِيُّ، لَا يَخْدُمُ الْعِيَالُ إِلَّا صَدِيقٌ أَوْ شَهِيدٌ، أَوْ رَجُلٌ يُرِيدُ اللَّهُ بِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. ای علی! به خانواده خود خدمت نمی کند، مگر انسان راستگو، یا شهید، یا مردی که خداوند، خیر دنیا و آخرت را برای او بخواهد.

۱۶. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: إِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجَهَ اللَّهِ إِلَّا أَجِرْتَ عَلَيْهَا، حَتَّى مَا تَجْعَلَ فِي فِي امْرَأَتِكَ. هر نفقه ای که می دهی و با آن، رضای خداوند را می جویی، برایش مزد می یابی، حتی برای لقمه ای که در دهان همسرت می گذاری.

کمک به شوهر

۱۷. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: أَيُّمَا امْرَأَةٍ خَدَمْتَ زَوْجَهَا سَبْعَةَ أَيَّامٍ، غَلَقَ اللَّهُ عَنْهَا سَبْعَةَ أَبْوَابِ النَّارِ، وَ فَتَحَ لَهَا ثَمَانِيَةَ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ، تَدْخُلُ مِنْ أَيَّمَا شَاءَتْ.

هر زنی که شوهرش را هفت روز یاری دهد، خداوند، هفت درِ دوزخ را به روی او می بندد، و هفت درِ بهشت را به رویش می گشاید تا از هر دری که می خواهد، وارد شود.

۱۸. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: أَيُّمَا امْرَأَةٍ رَفَعَتْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا شَيْئًا مِنْ مَوْضِعٍ إِلَى مَوْضِعٍ تُرِيدُ بِهِ صَلَاحًا، نَظَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَيْهَا، وَ مَنْ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ لَمْ يُعَذِّبْهُ. فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: ذَهَبَ الرَّجَالُ بِكُلِّ خَيْرٍ، فَأَيُّ شَيْءٍ لِلنِّسَاءِ الْمَسَاكِينِ؟! فَقَالَ صلی الله علیه و آله: بَلَى، إِذَا حَمَلَتِ الْمَرْأَةُ كَانَتْ بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْمُجَاهِدِ بِنَفْسِهِ وَ مَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَإِذَا وَضَعَتْ كَانَتْ لَهَا مِنَ الْأَجْرِ مَا لَا تَدْرِي مَا هُوَ لِعَظْمِهِ، فَإِذَا أَرْضَعَتْ كَانَتْ لَهَا بِكُلِّ مَصَّةٍ كَعَدَلٍ عَتَقَ مُحَرَّرٌ مِنْ وُلْدِ إِسْمَاعِيلَ، فَإِذَا فَرَعَتْ مِنْ رِضَاعِهِ ضَرْبَ مَلَكٍ عَلَى جَنِبِهَا وَ قَالَ: اسْتَأْنَفِي الْعَمَلَ، فَقَدْ غُفِرَ لَكَ.

هر زنی که در خانه شوهر خود، به قصد مرتب کردن آن، چیزی را جا به جا کند، خداوند عز و جل به او نظر [لطف] می کند و خدا به هر کس نظر [لطف] کند، عذابش نمی دهد.

امّ سلمه عرض کرد: همه خوبی ها [و ثواب ها] را مردها از آن خود کرده اند. پس چه چیزی برای زنان بیچاره می ماند؟

حضرت فرمود: «آری. هرگاه زن، باردار شود، به منزله روزه دارِ شب زنده داری است که با جان و مال خود، در راه خدا جهاد می کند. پس چون وضع حمل کند، برایش چنان مزدی هست که عظمتش در تصور تو نمی گنجد. و هرگاه کودکش را شیر می دهد، در برابر هر مکیدنی، ثوابی معادل آزاد کردن یک

بنده از فرزندان اسماعیل برایش وجود دارد. و چون از شیر دادن فراغت یابد، فرشته‌ای بر پهلوئی او می‌زند و می‌گوید: زندگی را از نو آغاز کن، که آمرزیده شدی».

سلام کردن به اعضای خانواده

۱۹. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: یا اَنَسُ ... إِذَا دَخَلْتَ بَيْتَكَ فَسَلِّمْ عَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ؛ يَكْثُرُ خَيْرُ بَيْتِكَ.

ای اَنَس! ... هرگاه وارد خانه‌ات شدی، بر خانواده‌ات سلام کن تا خیر و برکت خانه‌ات، زیاد شود.

۲۰. امام صادق علیه السلام فرمود: إِذَا دَخَلْتَ مَنْزِلَكَ فَقُلْ: «بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ» وَ سَلِّمْ عَلَى أَهْلِكَ، وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ أَحَدٌ فَقُلْ: «بِسْمِ اللَّهِ

وَ سَلَامٌ عَلَى رَسُولِهِ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ، وَ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ». فَإِذَا قُلْتَ ذَلِكَ فَرَأَى الشَّيْطَانُ مِنْ مَنْزِلِكَ.

هرگاه به خانه‌ات وارد شدی، بگو: «بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ» و بر خانواده‌ات سلام کن، و اگر کسی در خانه نبود، بگو: «به نام خداوند و درود بر پیامبر او و خاندانش، و سلام بر ما و بندگان صالح خداوند». اگر

این را گفتی، شیطان از خانه‌ات می‌گریزد.

شاد نمودن

۲۱. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: مَنْ أَدْخَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ سُورًا، خَلَقَ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ السُّورِ خَلْقًا يَسْتَعْفِرُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

هر کس خانواده‌اش را شاد سازد، خداوند، از آن شادی، مخلوقی می‌آفریند که تا روز قیامت، برایش طلب آمرزش می‌کند.

هدیه دادن

۲۲. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: مَنْ دَخَلَ السُّوقَ فَاشْتَرَى تُحْفَةً فَحَمَلَهَا إِلَى عِيَالِهِ، كَانَ كَحَامِلِ صَدَقَةٍ إِلَى قَوْمٍ مَحَاوِجٍ، وَ لَيَبْدَأُ

بِالْإِنِّاتِ قَبْلَ الذُّكُورِ.

هر کس وارد بازار شود و هدیه‌ای بخرد و آن را برای خانواده‌اش ببرد، همانند کسی است که برای عده‌ای نیازمند، صدقه می‌برد، و باید آن هدیه را نخست به دختران بدهد، سپس به پسران.

۲۳. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: اطْرَفُوا أَهْلِيكُمْ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ بِشَيْءٍ مِنَ الْفَاكِهَةِ أَوْ اللَّحْمِ حَتَّى يَفْرَحُوا بِالْجُمُعَةِ.

در هر جمعه، چیزی مثل میوه یا گوشت برای خانواده‌تان هدیه آورید تا از آمدن جمعه، شاد شوند.

۲۴. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: إِذَا قَدِمَ أَحَدُكُمْ مِنْ سَفَرٍ، فَلْيَهْدِ إِلَى أَهْلِهِ وَ لِيُطْرِفَهُمْ وَ لَوْ كَانَتْ حِجَارَةً

هرگاه یکی از شما از سفری آمد، برای خانواده‌اش ارمغانی بیاورد، اگر چه یک قطعه سنگ باشد.

همنشینی و غذا خوردن

۲۵. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: إِنْ اللَّهُ يُحِبُّ الْمُؤْمِنَ وَ يُحِبُّ أَهْلَهُ وَ وُلْدَهُ، وَ أَحَبُّ شَيْءٍ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى أَنْ يَرَى الرَّجُلَ مَعَ امْرَأَتِهِ

وَ وُلْدِهِ عَلَى مَائِدَةٍ يَأْكُلُونَ، فَإِذَا اجْتَمَعُوا عَلَيْهَا نَظَرَ إِلَيْهِمْ بِالرَّحْمَةِ لَهُمْ، فَيَغْفِرُ لَهُمْ قَبْلَ أَنْ يَتَفَرَّقُوا مِنْ مَوْضِعِهِمْ.

خداوند، مؤمن را دوست می‌دارد و زن و فرزندان‌ش را [نیز] دوست می‌دارد. محبوب‌ترین چیز نزد خدای

تعالی، آن است که ببیند مرد، با زن و فرزندان‌ش بر سر یک سفره، غذا می‌خورند. سپس هرگاه بر آن

سفره، گرد هم آیند، با نظر رحمت به ایشان می‌نگرد، و پیش از آن که از جای خود پراکنده شوند، آنان

را می‌آمرزد.

شکبیایی زن

۲۶. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: ثَلَاثٌ مِنَ النِّسَاءِ يَرْفَعُ اللَّهُ عَنْهُنَّ عَذَابَ الْقَبْرِ، وَ يَكُونُ مُحْشَرُهُنَّ مَعَ فَاطِمَةَ بِنْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ: امْرَأَةٌ صَبْرَتْ عَلَى غَيْرَةِ زَوْجِهَا، وَ امْرَأَةٌ صَبْرَتْ عَلَى سُوءِ خُلُقِ زَوْجِهَا، وَ امْرَأَةٌ وَهَبَتْ صَدَاقَهَا لِزَوْجِهَا؛ يُعْطِي اللَّهُ تَعَالَى لِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ ثَوَابَ أَلْفِ شَهِيدٍ، وَ يَكْتُبُ لِكُلِّ وَاحِدَةٍ [ة] مِنْهُنَّ عِبَادَةَ سَنَةٍ.

سه گروه از زنانند که خداوند، عذاب قبر را از آنان بر می‌دارد و با فاطمه دختر محمد صلی الله علیه و آله محشور می‌شوند: زنی که در برابر غیرت شوهرش صبر می‌کند؛ زنی که در برابر بد اخلاقی شوهرش شکیباست؛ و زنی که مهریه‌اش را به شوهرش می‌بخشد. خداوند متعال، به هر یک از این گونه زنان، ثواب هزار شهید می‌دهد و برای هر یک از آنها، عبادت یک سال می‌نویسد.

۲۷. امام علی علیه السلام فرمود: كَتَبَ اللَّهُ الْجِهَادَ عَلَى الرَّجَالِ وَ النِّسَاءِ، فَجِهَادُ الرَّجُلِ بَدْلُ مَالِهِ وَ نَفْسِهِ حَتَّى يُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَ جِهَادُ الْمَرْأَةِ أَنْ تَصْبِرَ عَلَى مَا تَرَى مِنْ أَدَى زَوْجِهَا وَ غَيْرَتِهِ.

خداوند، جهاد را بر مردان و زنان، واجب کرده است. جهاد مرد، بخشیدن مال و جان خویش است تا آن که در راه خدا کشته شود، و جهاد زن، این است که در برابر آزار و اذیت شوهرش و غیرت او صبر کند.

شکبیایی مرد

۲۸. امام علی علیه السلام فرمود: أَلَا وَ مَنْ صَبَرَ عَلَى خُلُقِ امْرَأَةٍ سَيِّئَةِ الْخُلُقِ وَ احْتَسَبَ فِي ذَلِكَ الْأَجْرَ، أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ الشَّاكِرِينَ أَكْثَرَ، أَكْثَرَ مِنْ كَسْرِ بَرِّ اخْتِلَاقِ زَنْ بَدَاخِلَاقِ، شَكْبِيَايِي وَرَزْدِ، وَ مَزْدِ اَيْنِ كَارِ رَا اَزِ خِدا بِخِوَاهِدِ، خِدا وَنِدِ، ثِوَابِ سِپاسِ كِزَارَانِ رَا بَهْ اِو عِظَا مِي كِنْدِ.

قناعت

۲۹. امام علی علیه السلام فرمود: أَنْعَمُ النَّاسِ عَيْشًا مَنْ مَنَحَهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ الْقَنَاعَةَ، وَ أَصْلَحَ لَهُ زَوْجُهُ. خُوشِ تَرِينِ زَنْدِگِي، اَزِ اَنِ كِسِي اِسْتِ كِهْ خِدا وَنِدِ پَاكِ، بَهْ اِو قِنَاعَتِ بَخْشِيْدِهْ وَ هِمَسِرِي شَايِسْتِهْ، رُوزِي اِسْ كِرْدِهْ اِسْتِ.

رضایت و خرسندی

۳۰. امام علی علیه السلام در توصیه‌ای به فرزندش محمد بن حنفیه فرمود: لَا مَالَ أَذْهَبَ لِلْفَاقَةِ مِنَ الرِّضَا بِالقُوْتِ، وَ مَنْ اقْتَصَرَ عَلَى بُلْغَةِ الكِفَافِ فَقَدْ اِنْتَضَمَ الرَّاحَةَ، وَ تَبَوَّأَ خَفْضَ الدَّعَةِ. هِيچِ ثِرُوتِي، مَانِدِ خِرْسَنْدِ بُوْدِنِ بَهْ رُوزِي رُوزَانِهْ، فِقْرِ رَا اَزِ بَيْنِ نَمِي بَرْدِ، وَ اَنِ كِهْ بَهْ قِدرِ كِفَافِ بَسَنْدِهْ مِي كِنْدِ، اَسُودِگِي رَا بَهْ چِنْگِ اُورْدِهْ، وَ دَرِ اَسَايشِ وَ رِفاهِ، جايِ گِرْفْتِهْ اِسْتِ.

تریت نمودن خانواده با نماز

۳۱. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى، ثُمَّ أَيْقَظُ أَهْلَهُ فَصَلُّوا. رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ، ثُمَّ أَيْقَظَتْ زَوْجَهَا فَصَلَّى.

رحمت خداوند بر آن مردی که نیمه شب برخیزد و نماز بخواند! سپس خانواده اش را بیدار کند و آنها نیز نماز بخوانند. رحمت خداوند، بر آن زنی که نیمه شب برخیزد و نماز بگزارد! سپس شوهرش را بیدار کند و او نیز نماز بخواند.

نقش نماز و دعا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از شکیبایی و نماز، یاری بجوئید؛ زیرا خداوند، با صابران است.

۳۲. كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَصَابَتْ أَهْلَهُ خُصَاصَةٌ نَادَى أَهْلَهُ: يَا أَهْلَاهُ! صَلُّوا، صَلُّوا.

پیامبر ﷺ هرگاه خانواده اش دچار فقر و گرسنگی می شدند، خطاب به آنان صدا می زد: «ای کسان من! نماز بخوانید. نماز بخوانید».

۳۳. كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا نَزَلَ بِأَهْلِهِ الضِّيقُ أَمَرَهُمُ بِالصَّلَاةِ، ثُمَّ قَرَأَ: «وَأَمْرُ أَهْلِكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا» الْآيَةَ.

پیامبر ﷺ [را عادت چنان بود که] هرگاه خانواده اش دچار تنگنا می شدند، به آنان می فرمود که نماز بخوانند. سپس این آیه را می خواند: «و خانواده ات را به نماز خواندن، فرمان ده و خود بر آن، پای بفشار».

۳۴. امام علی علیه السلام به کمیل به زیاد فرمود: يَا كَمِيلُ، مَرُّ أَهْلِكَ أَنْ يَرَوْحُوا فِي كَسْبِ الْمَكَارِمِ، وَ يُدَلِّجُوا فِي حَاجَةِ مَنْ هُوَ نَائِمٌ، أَي كَمِيلُ! بِه خانواده ات فرمان بده که روزها در پی کسب خصلت های والای انسانی بروند، و شبانگاهان، در پی رفع نیازهای خفتگان.

دانش و تربیت نیکو

۳۵. امام صادق علیه السلام فرمود: لَا يَزَالُ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ يورثُ أَهْلَ بَيْتِهِ الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ الصَّالِحَ حَتَّى يُدْخِلَهُمُ الْجَنَّةَ جَمِيعًا؛ حَتَّى لَا يَفْقِدَ مِنْهُمْ صَغِيرًا وَلَا كَبِيرًا وَلَا خَادِمًا وَلَا جَارًا. وَلَا يَزَالُ الْعَبْدُ الْعَاصِي يورثُ أَهْلَ بَيْتِهِ الْأَدَبَ السَّيِّئَ حَتَّى يُدْخِلَهُمُ النَّارَ جَمِيعًا؛ حَتَّى لَا يَفْقِدَ فِيهَا مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ صَغِيرًا وَلَا كَبِيرًا وَلَا خَادِمًا وَلَا جَارًا.

بنده مؤمن، پیوسته برای خانواده اش دانش و تربیت نیکو به ارث می نهد تا این که همه آنها را وارد بهشت کند، به طوری که کوچک و بزرگ و خدمتکار و همسایه را در بهشت می یابد؛ [امّا] بنده گنهکار، همواره برای خانواده خود، تربیت بد به ارث می نهد تا این که همه آنها را وارد دوزخ می کند، به طوری که کوچک و بزرگ از خانواده اش و خدمتکار و همسایه را در آنجا می بیند.

۳۶. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا مِنْ نَحْلِ أَفْضَلٍ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ.

هیچ پدری به فرزندش، هدیه ای بهتر از تربیت نیکو، پیشکش نکرده است.

۳۷. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: لَأَنْ يُؤَدَّبَ الرَّجُلُ وَلَدَهُ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَتَّصَدَقَ بِصَاعٍ.

این که مرد، فرزندش را تربیت کند، بهتر از آن است که پیمانهای صدقه دهد.

۳۸. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: أَكْرَمُوا أَوْلَادَكُمْ، وَأَحْسِنُوا أَدَبَهُمْ؛ يَغْفِرْ لَكُمْ.

به فرزندان خود احترام بگذارید و آنان را نیکو تربیت کنید تا آمرزیده شوید.

رعایت حقوق

۳۹. امام زین العابدین علیه السلام در رساله خود معروف به رساله حقوق فرمود: **أَمَّا حَقُّ الزَّوْجَةِ فَأَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَهَا لَكَ سَكَنًا وَانْسَاءً، فَتَعْلَمَ أَنَّ ذَلِكَ نِعْمَةٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْكَ، فَتُكْرِمُهَا وَتَرْفُقُ بِهَا، وَإِنْ كَانَ حَقُّكَ عَلَيْهَا أَوْجَبًا، فَإِنَّ لَهَا عَلَيْكَ أَنْ تَرْحَمَهَا لِأَنَّهَا أُسِيرُكَ، وَتُطْعِمَهَا وَتَكْسُوَهَا، وَإِذَا جَهَلَتْ عَفَوْتَ عَنْهَا.**

حق زنت، این است که بدانی خداوند عز و جل او را مایه آرامش و همدلی تو قرار داده است. پس باید بدانی که این، لطف و نعمتی است از سوی خدای عز و جل به تو، تا این که او را گرامی بداری و با وی نرم خو باشی، هر چند حق تو بر او، واجب تر است. پس، حق او بر تو، این است که با وی مهربان باشی؛ زیرا او اسیر دست توست. باید او را خوراک و پوشاک بدهی، و هرگاه نادانی کرد، از او درگذری.

۴۰. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فی خبر الحولاء: **يَا حَوْلَاءُ، لِلرَّجُلِ عَلَى الْمَرْأَةِ أَنْ تَلْزَمَ بَيْتَهُ، وَتُودِدَهُ وَتُحِبَّهُ وَتُسَفِّقَهُ، وَتَجْتَنِبَ سَخَطَهُ وَتَتَّبِعَ مَرْضَاتَهُ، وَتُوفِيَ بَعْدَهُ وَوَعْدَهُ، وَتَتَّقَى صَوْلَاتِهِ، وَلا تُشْرِكَ مَعَهُ أَحَدًا فِي أَوْلَادِهِ، وَلا تُهَيِّنَهُ وَلا تُشْقِيَهُ، وَلا تَخُونَهُ ... فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ كَانَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذْرَاءَ بَوَّجِهِ مُنِيرٍ، فَإِنْ كَانَ زَوْجُهَا مُؤْمِنًا صَالِحًا فَهِيَ زَوْجَتُهُ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مُؤْمِنًا تَزَوَّجَهَا رَجُلٌ مِنَ الشُّهَدَاءِ. وَلا تَطْيَبِي وَزَوْجِكَ غَائِبٌ**

در خبر حولاء: ای حولاء! مرد را بر همسرش، این حق است که ملازم خانه‌اش باشد و به او، محبت و عشق و شفقت بورزد. از به خشم آوردن او دوری کند و در پی به دست آوردن خشنودی او باشد. به عهد و وعده‌اش با او وفا کند. از عصبانیت او پرهیزد. کسی را در فرزندانش با وی شریک نگرداند. به او اهانت نکند و رنجش ندهد ...

پس اگر این کارها را انجام دهد، در روز قیامت، دوشیزه‌ای ماه‌روی می‌شود. پس چنانچه شوهرش، مردی مؤمن و درستکار بوده، همسر او می‌شود، و اگر مؤمن نبوده، مردی از شهیدان، او را به همسری می‌گیرد. و [دیگر حق، این است که] در غیاب شوهرت، خود را معطر نساز.